

for meget fast i den bagudrettede indstilling som Laub indpodede sine elever. Det er her ikke stedet at komme ind paa, hvilken skade eller hvilken gavn vor kirkemusik har haft af denne indstilling, her skal kun med beklagelse peges paa, at den aabenbart har gjort det svært for os at faa øje paa de betydelige skikkelser i vor egen tid, og til denne beklagelse skal der føjes et ønske om, at vi snart maa lukke ørerne op for den alvor og ægthed, der præger Distlers værker og gør ham til det, han i første række var, en kirkemusikkens foregangsmand.

Finn Videreø.

Ett nytt standardverk om Runeberg.

*Lauri Viljanen: Runeberg och hans diktning 1804—1837.
Övers. av Kaj Lindgren. Gleerups Förlag, tr. i Helsingfors
1947. 519 sidor. Illustr.*

Finlands enhälliga beundran och kärlek göt tidigt Runebergsgestalten i monumental form. Han blev ej blott Nationalskalden par préférence utan ock med makten av hela sin personlighet en inkarnation av själva det finländska folkidealet. Men därmed kom han också att för ett mera skeptiskt och oroligt släkte i ett nytt sekel te sig tämligen statuarisk, oåtkomlig och ointressant.

Emellertid vilade icke Runebergsforskningen utan fortfor med nya perspektiv och nya rön. Därav har omsider uppkommit ett nytt intensivt Runebergsintresse, som å ena sidan fångslas av de drag i hans bild, som röja, att han icke var en halvgud utan en människa med en riklig andel i människolivets problem och konflikter, men som å andra sidan just därigenom har lärt sig att ånyo inse och glädjas åt hans storhet som skald och personlighet.

Viljanens bok torde utgöra det första försöket att i en helhetsbild av Runebergs andliga och litterära utveckling sammanfatta resultaten av den nyare forskningen. Därmed vare ej menat, att Viljanen vore en kompilator. Tvärtom framgår av hans bok, att han med egen möda och egen syn har tillägnat sig hela stoffet för sin uppgift. Stilen är präglad av det personligt upplevda i studiet: spänstig och frisk utan torr lärdomsterminologi är den ett gott instrument för författarens vilja att djupt intressera läsaren för Runebergs liv och verk.

Det nya i uppfattningen av Runeberg ligger väl väsentligen däri, att man har nått fram till en mera nyanserad syn på hans realism. Denna kan nämligen ej längre anses såsom en yttring av ett övervägande oreflekterat kynne, som suveränt satte tidsteorierna åsido och diktade i en instinktiv samklang med Naturens egen stämma. Runeberg var aldrig enkel och folklig i den bemärkelsen, att han s. a. s. naivt återgav vare sig det allmänmänskliga eller det nationella. Såväl hans egna erfarenheter och livsproblem som ock ett verkligt estetiskt-spekulativt intresse hos honom verkade tvärtom, att hans poesi underbyggdes av ett ganska intensivt tänkande och alltså måste förstås i nära samband med hans intellektuella strävanden och åsikter. Hans syn på tillvaron såsom en på djupet obruten helhet, gudomlig och god, motsvarades förvisso av ett harmoniskt grunddrag i hans känsloliv, men den nådde icke sin klarhet och styrka med mindre än en grundlig uppgörelse med idéerna, kulturtraditionens och samtidens.

Detta framter sig vidare och ej minst däri, att, som Viljanen pointerar, Runebergs förhållande till livet i sista hand icke tillspetsades i ett konstnärligt problem utan i ett moraliskt-religiöst. »Isoleringen, egenviljan, den egocentriska högfärden är Runebergs etiska grundproblem» (s. 440). Viljanens bok slutar med skaldens flyttning till Borgå — vadan man får hoppas, att han förbereder en andra del, om Runebergs senare år — men vad han antydningvis säger om det redan skymtande Fjalar-motivet visar, att han beträffande detta, som har visat sig vara all Runebergstolknings kritiska punkt, klart har insett, att Runeberg härvidlag yppar ett djupt personligt behov av försoning samt att han med detta behov dels tar avstånd från humanistreligiositetens gängse apoteotisering av Prometheus-symbolen, dels ej heller kommer att stanna inom den antika tragediens sfär, där det mänskliga lidandet i och för sig innebär en tillfyllestgörelse.

Intressant är också Viljanens antydning, att Runeberg i sin strid mot Stenbäck och pietismen ingalunda med blott en självfallen, redan färdig reaktion försvarar sin universella syn på kristendomen utan tvärtom genom denna konflikt med skaldevännen föres till en djupare omprövning av sin egen ståndpunkt. »Allt talar för den uppfattningen att en emotionell kris ägde rum i Runebergs religiösa åskådning under den första tidens stillhet i Borgå. En djupt känd Kristusmystik blev ljuscentrum i hans åskådning» (s. 457).

Sålunda måste man med stor förväntan avvakta fortsättningen av denna nya, djupt inträngande Runebergstolkning. Kanske skall Viljanen äntligen lyckas giva Runebergs psalmer deras rätta plats i hans diktning. Hittills har knappast någon löst denna uppgift; Belfrage har väl gjort det bättre än Söderhjelm men är i detta kapitel alldeles för kortfattad för att man med önskelig klarhet skall kunna se, vad psalmerna yppa om Runebergs tro och själ.

Bo Sture Wiking.

Kyrkosångens Vänner.

Rapporter avgivna vid Centralkommitténs årsmötet januari 1948.

I.

Svenskt körarbete under år 1947.

År 1947 kan inregistrera en stor mönstring av kyrkokörerna i vårt land, som intet av de övriga nordiska länderna, Finland undantaget, kan uppvisa motsvarigheten till. Det är här den sjunde allmänna svenska rikskyrkosångshögtiden i Östersund, som åsyftas. De till ett antal av ungefär 2300 kyrkosångarna gåvo här prov på vad de svenska kyrkokörerna av i dag kunna prestera av andlig sång. Visst kan här påvisas svaghet i ett eller annat stycke, men som helhet måste sägas, att vad där åstadkoms, på det hela taget stod på en hög nivå. En och annan har kanske ruskat på huvudet åt en sådan väldig sammandragning av kyrkosångare och menat, att den ej motsvarar de med en sådan förenade besvären och kostnaderna. Den försvarar dock väl sin plats i arbetet på utbredning och fördjupning av kyrkosångsarbetet av åtminstone två skäl: det första är den anspänning av krafter och förmåga, som gör, att de samlade sångarna förmå gemensamt sjunga ett ganska krävande program. Ett sådant program sätter spår i körverksamheten över hela landet. Man ser, hur de i Östersund sjungna hymnerna återkomma i de separata körernas program vid mindre kyrkosångshögtider och vid uppsjungningar i högmässan och andra gudstjänster. Genom den träning, som föregått Östersundshögtiden, det repetitionsarbete, som där förekom och sist uppsjungningen ha de flesta fått en klar uppfattning av, hur dessa hymner skola utföras, det fortsatta sångliga arbetet till nytta. Det